

# DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH



Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 111 • Maribor, sobota, dne 28. septembra 1940 • Leto XV

## Pamet ne odloča vselej

Poleg materialnih sil, ki predvsem vplivajo na ljudi, je polno nematerialnih, nezračunljivih sil, ki v marsikaki dobi odločilno vplivajo na ljudstvo.

Čeprav je znanost dognala že celo vrsto resnic, ki se jih ne da ovreči, se vendar svet da še vedno voditi po ljudeh in nazorih, ki nimajo s pametjo nobene zveze. In čim bolj zmotno je tako naziranje, tem bolj sakrosanktno (nedotakljivo) je: sploh ne smeš dvomiti vanj, kaj šele ugovarjati. Kajti ljudje, ki slepo verujejo v nekaj, so za vsak argument (dokaz) pameti nedostopni. Vsak vernik — tudi političen — je mistik (človek, ki veruje v nedoumljive tajnosti). In če se komu vgnezdijo v možgane neka mistična vera, je pot razumu zaprta.

Besedo misticizem so prej uporabljali samo v verskem smislu, v zadnjih petnajstih letih smo pa videli in izkusili, da nima danes misticizem nič manjše vloge v politiki. Zaradi napredka naravoslovnih ved smo že verjeli v zmagoto razuma in mislili, da je temna preteklost, polna krvavih praznovterij, premagana. Resničnost nas je udarila po glavi. Ljudje so se izkazali, da niso nič manj praznovterni kakor v času rimskih Cezarjev. In še več vidimo: verniki zmot, ali občudovalci nekega Dolfeta ali Pepeta niso samo tako imenovani neizobraženi ljudje, temveč tudi priznani izobraženci ali razumniki, ki so dovršili srednje ali celo visoke šole; tudi ti izgubijo kritične sposobnosti, ako se naseli vanje slepa vera.

Vera v nekega političnega odrešenika, ali v neki sistem je lahko še tako neumna — neumnost ni nobena ovira za njeno razširjenje. Zmotni, mistični nazori se širijo kot bacili, ljudje se dajo radi tudi duševno okužiti, radi so »moderni«, radi posnemajo in prepuščajo vse nekemu odrešeniku. Za širjenje zmotne vere, mističnega nazora torej pameti ni treba. Prvič ljudje ne mislijo radi, temveč si dajo rajši sugerirati (duševno vplivati). In ko so ljudje zaverovani v nekega, je sveto in pametno vse, kar on pove, ali stori, pa naj bo to budalost, ali zločin.

Vse te vere v žive maličke so pa tudi več ali manj kratkotrajne. Ljudje se nenadoma spreobrnejo, kakor oni junak v Corneillejevi drami, ki se naenkrat izreče za drugo vero, o kateri niti pojma nima, pa pravi: »Vidim, verujem, spreobrnjen sem!« In kakor smo videli v našem političnem življenju, si ljudje niti ne sprašujejo vesti o toliko »spreobrnjenih«.

Socializem je vedno vzgajal ljudi v kritičnosti, jih navajal k samostojnemu mišljenju, k treznemu presojanju resničnega in lažnega, mogočega in nemogočega, učil jih je značajnosti in vztrajnosti. Nam je tuja vsaka nezmotljivost. Danes, ko se ljudje love za vsem mogočim, ko na čast nič ne dajo, ko vidijo svojo ničvrednost, pa zato ugibajo, kateremu »odrešeniku« bi se zapisali, na koga bi »stavili«, kakor se reče, v takem času je naše delo zelo oteženo. Pa ne pomaga nič drugega kakor vztrajati in po svojih močeh prispevati, da bo ta povodenj političnega malikovalstva čim prej šla mimo nas; in ko se bodo razočarani verniki spet »spreobračali«, da se bo kolikor mogoče veliko spreobrnjenec podalo na pravo pot, ne da bi iz razočaranja nad enim hiteli prižigati kadilo drugemu »odrešeniku«.

## Še nikdar ni bilo toliko delavstva zaposlenega ...

# Več dela - manj zaslužka

Zanimivi podatki Okrožnega urada za zavarovanje delavcev:

Ljubljanski okrožni urad za zavarovanje delavcev je objavil poročilo, na podlagi katerega je mogoče sklepati kakšen je gospodarski in socialni položaj v Sloveniji.

### Članstvo pri OUZD je doseglo rekordno višino:

V maju jih je bilo nad 107.000, v juniju nad 108.000, v juliju nad 109.000 in v avgustu nad 111.000, toda ta številka se bo še zvišala, ker je ugotovljena le približno.

### Večji zaslužek ...

Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala v maju din 27.27, v juniju din 27.92, v juliju din 28.63, v avgustu din 28.98. — Napram prejšnjemu letu znaša porast mezd v primeri z navedenimi meseci din 1.41, din 2.23, din 3.71 in din 3.87.

### Delavske mezde kljub povišanju 18 odstotkov nižje kot lansko leto v avgustu.

Povprečna zavarovana mezda delavca je znašala v avgustu l. 1939 din 25.11, tedaj je bil eksistenčni minimum za samca (po »Indeksu« od A. Benko Grado) din 694.76 na mesec. V avgustu leta

1940 je bila povprečna zavarovana dnevna mezda din 28.98 in eksistenčni minimum delavca na mesec din 927.83. Ako vzamemo zavarovano dnevno mezdo v avgustu l. 1939 kot 100 in eksistenčni minimum za isti mesec kot 100, potem znaša zavarovana mezda v avgustu l. 1940 115.41, eksistenčni minimum pa 133.55.

Torej se je zavarovana mezda delavcev od avgusta 1939 dvignila za 15.41 odstotkov, a eksistenčni minimum je v istem času porasel za 33.55 odstotkov, to je za več kot še enkrat toliko, za kolikor se je poboljšala delavčeva mezda.

### Bodoči rentniki in kronski upokoenci.

Kapitalno kritje nezgodne panoge, premijske rezerve invalidnega zavarovanja delavcev in premijske rezerve službenikov SUZORA znašajo trenutno okroglo eno milijardo dinarjev. Radi draginje je ena tretjina, to je preko 300 milijonov dinarjev izgubljenih. Ako pa bo draginja napredovala, bodo tudi bodoči rentniki postali »kronski upokoenci«.

### Celokupni porast dnevne zavarovane mezde pol milijona dinarjev.

V maju l. 1940 je znašala celokupna

dnevna zavarovana mezda delavcev v Sloveniji 2,934.000 dinarjev, v avgustu pa 3,188.000 dinarjev. V primeri z lanskim letom je dnevna mezda delavcev v Sloveniji porasla v maju za en četrtilijona, v avgustu pa za skoro pol milijona dinarjev. Seveda je to povišanje požrla draginja in pri tem še del zaslužka, ki ga je delavstvo imelo pred draginjo. Torej je delavec danes na slabšem, kot pa je bil lansko leto.

Okrožni urad dobi zaradi povišanja zaslužkov več na prispevkih in znaša to povišanje v primeri z lanskim avgustom skoro 900.000 dinarjev.

### Bolnikov je manj.

Kljub večji zaposlenosti je število bolnikov manjše kot pa v preteklem letu. V maju jih je bilo 2.509 (2.33 odst. vseh zavarovancev) ali za 159 manj kot v maju l. 1939, v avgustu jih je bilo 2.684 (2.44 odst. vseh zavarovancev) ali za 328 manj kot v avgustu l. 1939.

Vsled večje zaposlitve je naval bolnikov na zdravnike manjši.

Delavsko zavarovanje ima zaenkrat več dohodkov, toda vsled draginje so ti dohodki vedno manj vredni. Ako bi nastopile še redukcije delavstva, bi bilo delavsko zavarovanje hudo prizadeto.

# Pakt Nemčije, Italije in Japonske

Pogodba ni naperjena proti SSSR in njenemu ozemlju

Iz Berlina so sporočili dne 27. septembra opoldne:

Dne 27. septembra prepoldne je bil podpisan v Berlinu pakt med Nemčijo, Italijo in Japonsko, s katerim si te tri države priznajo:

Japonska Nemčiji in Italiji pravico, da uredita Evropo po svojih vidikih.

Nemčija in Italija pa Japonski pravico, da uredi vprašanja v Aziji po svojem prevdanku.

Red, ki ga bodo ustvarile te tri države v Evropi in Aziji, bodo skupno branile. Pogodba ni naperjena proti SSSR.

V sedanjih vojni pa ne bo Japonska pomagala Nemčiji in Italiji, Nemčija in Italija pa ne Japonski v vojni na Kitajskem.

Vse doslej med temi tremi državami sklenjene pogodbe ostanejo v veljavi in tudi dogovori, ki so jih te države sklenile s SSSR. — (Gre za nemško-ruski, italijansko-ruski dogovor, za rusko-japonski sporazum glede mej in za protikomunistični pakt, s katerim so te države vezane).

### Dogodki pred sklenitvijo pakta

Akcija Japonske v francoski Indokinji je izzvala protiakcijo Anglije in Zedinjenih držav, ki so pripravile sklenitev obrambnega dogovora z vključitvijo Avstralije in Nove Zelandije v njun obrambni sistem. Ker domnevajo, da bi se Japonska po vdoru v Indokino utegnila prej ali slej zanimati tudi za Holandsko Indijo, t. j. otočje, ki leži v območju angleških, avstralskih in ameriških posestev, in je Anglija v Evropi preveč zaposlena, je nameravano, da bi mornarica Zedinjenih držav prevzela varstvo Singapurja, angleškega prista-

nišča na Malaki, ki zapira dohod v Holandsko Indijo.

Kot odgovor na to obrambno zvezo sta Nemčija in Italija menda že pristali na to, da bosta svoji zaveznici Japonski nudili vso pomoč, ako bi ta zveza ogrozila Japonsko, ali pa bi prišlo do spopada. Mogoče bodo o tem sklepali tudi na posvetih v Berlinu.

### Anglija daje nadaljna oporišča Zedinjenim državam

V kratkem je pričakovati odstop nanih otokih Zedinjenim državam, prevsem na otokih Jamaica, Trinidad in Guyani.

### Posvetovanja s Španijo v Berlinu

Iz Berlina poročajo, da prispe dne

### Ukrepi Zedinjenih držav proti Japonski

Gospodarski bojkot.

Predsednik Roosevelt je podpisal prepoved izvoza jekla in železa iz Zedinjenih držav v vse države razen v Kanado, južno Ameriko, Anglijo in Kitajsko.

Ta ukrep je naperjen proti Japonski, ki brez uvoza železa iz Zedinjenih dr-

27. septembra grof Ciano v Berlin, kjer bo slovesno sprejet.

V Berlinu se bodo vršila posvetovanja, kot nadaljevanje razgovorov v Rimu, katrih so se udeležili grof Ciano, Mussolini in nemški zunanji minister v. Ribbentrop.

Na razgovore v Berlinu prihaja grof Ciano sam, ker je Mussolinijevo stališče znano, tako da bo konferenca v Berlinu, katere se bosta udeležila tudi Hitler in španski notranji minister Sener, mogla napraviti potrebne zaključke. Ni dvoma, da gre pri teh razgovorih za vprašanje sodelovanja Španije z Rimom in Berlinom. Ali se bo Španija odločila za vsop v vojno na strani Nemčije in Italije, ali pa bo samo dovolila oporišča italijanskim in nemškim podmornicam v svojih lukah, in tako podprla obe vojskujoči državi, se bo skoro videlo.

žav ne more izhaati.

Istočasno je kongres Zedinjenih držav sklenil, da se nudi Kitajski in Angliji vso pomoč. V zvezi s tem je bilo dne 26. septembra natovorjenih za Anglijo 6000 motorjev za tanke.

### V Egiptu še vedno zastoje operacij

Italijani napadajo v zraku.

Poročila iz Egipta javljajo, da je italijanska ofenziva že osem dni v zastoju. Italijani drže Sidi Barani, od koder so 480 km oddaljeni od Aleksandrije v Egiptu.

Angleži obstreljujejo italijanske pozicije pri Sidi Baraniju z vojnih ladij in

mečejo nanje tudi bombe.

Italijani razvijajo živahno letalsko akcijo in napadajo z bombami angleška oporišča vseppek.

Italijanska letala so s podvodnimi bombami potopila neko angleško podmornico.

## Neprestani letalski napadi

Peturni angleški napad na Berlin.

Doslej najdaljši napad na glavno mesto rajha.

Reuter. V noči na 26. september je doživel Berlin napad angleških letal, ki je trajal celih pet ur. Angleška letala so napadla električno centralo v Klingenbergu, v osrčju vzhodne industrijske črti in povzročila požare. Nato so metala bombe na železniške zveze in letališče Tempelhof. Bombe so bile vržene tudi na elektrarno v zapadnem mestnem pomerju pri Tegensee in na železniško križišče pri Charlottenburgu.

Angleška letala so v več zaporednih valovih prihajala nad Berlin in se vrnila šele ob 4. uri zjutraj po peturnem bombardiranju v svitu reflektorjev in jakem ognju protiletalske obrambe. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana.

**Angleški napadi na severno in zapadno Nemčijo.**

Angleška letala so priletela v noči na 26. september tudi nad severno in zapadno Nemčijo. Bombe so bile vržene na Osnabrück, Hamm, Hannover, municijske tovarne v Rudersdorfu, Mannheim, Halten-Münster, Warell-Warnermünde in Düsseldorf. V Kielu je bil napaden dok, kjer je v popravilu križarka »Scharnhorst«.

Več kot triurnemu bombardiranju je bilo izpostavljeno pristanišče Ostende ob belgijski obali. V Calaisu je bilo razdejano skladišče bencina in potopljenih mnogo čolnov. Na Antwerpen, Boulogne sur Mer in Dunkerque so bili prav tako izvršeni veliki napadi angleških letal.

Angleško poročilo povdarja, da so se teh bojev udeležila tudi ameriška letala, ki so se zelo izkazala.

Angleško poročilo javlja, da je bilo sestreljenih dne 25. t. m. 26 nemških letal s 70 piloti, dne 26. t. m. pa 19 nemških letal in 6 angleških, dva pilota sta se rešila.

## Sovjetska Rusija in dogodki na Daljnem vzhodu

Ugibanja, s kom pojde?

V zvezi z dogodki v francoski Indokiniji in nastopom Japonske v južnem delu Azije ter njenimi nadaljnjimi namerami proti Holandski Indiji, se govori tudi o zadržanju SSSR.

Poročila si močno nasprotujejo. Eni trdijo, da je SSSR popolnoma sporazumna z akcijo Rima in Berlina ter Japonske, tako v Evropi, kot tudi v Aziji ter da ni izključeno, da bo SSSR vsaj z nevtralnostjo podprla akcijo Japonske proti Angliji in Zedinjenim državam. Baje je sklenila tudi ustaviti dobave Kitajski.

Na drugi strani pa se čujejo glasovi, da se SSSR nagiba k Zedinjenim državam in Angliji ter da je pripravljena skupno z njima nastopiti proti Japonski, ki bi se slednjič, ako bi opravila svoje

O nemških napadih na London in Anglijo javlja angleško vojno ministrstvo, da so bila nemška letala v noči na 26. septembra nad Londonom in da je bil napad med najhujšimi v zadnjem času. Čez dan so sledili napadi na razne kraje, ki niso povzročili toliko škode. V akcijo so stopili brzostrelni letalski topovi.

**Potopljeni nemški parnik**

Angleži javljajo, da so 15. septembra potopili tri nemške prevozne ladje, ki so plule v konvoju in spremljane od dveh nemških rušilcev.

Kanadske vojne ladje so zalotile nemški parnik »Weser« (9000 ton), ki je odplul iz neke mehiške luke ter ga potopile.

## Nemški napad na Anglijo

(DNB) Nemški tisk objavlja poročilo o nemških napadih na Anglijo, zlasti na London v noči na 26. september. Letala so neprestano metala bombe na mesto in pri tem pogodila tovarne in vojaške objekte. Ob zori pa se je vsul na mesto pravcati dež zažigalnih in eksplozivnih bomb. Ko se je zdanilo, je bilo mesto zavito v oblake dima.

Čez dan so nemška letala porušila angleško tovarno letal v Filtenu. V Plymouthu in v Portlandu so poškodovale bombe pristanišče ter vojaško taborišče. Na Temzi so bili bombardirani doki in skladišča. Sploh so nemške bombe povzročile strašno razdejano.

Angleži pa nad Berlinom niso dosegli nobenih uspehov. Njih bombe so zadele samo hiše civilnega prebivalstva in nazadnje so morala angleška letala še bežati pred izstrelki topov protiletalske obrambe. 16 angleških letal je bilo sestreljenih dne 26. septembra in 6 nemških.

Neka nemška podmornica je potopila štiri ladje.

## Doma in po svetu

**Mestne aprovizacije se uvedejo.** V kratkem izide nova naredba o aprovizacijskih odborih mestnih občin. Aprovizacijski odbori bodo sestavljeni iz občinskih odbornikov in bodo sodelovali s Prizadom. Naredba bi vsekakor morala določiti, da sodelujejo ti odbori, ki so imenovani in ne izvoljeni, s širšim krogom interesentov, to je z organizacijami. Odbor sam takih stvari ne more sam opravljati, pač pa mora izvesti organizacijo dela. Odbori bodo poslovali na posebni račun kreditov, ločeno od občinskega gospodarstva. Že to dejstvo veleva, da se mora odgovornost postaviti na širšo bazo.

**Švedski kmetje že vedo kam spadajo.** »Slovenec« zelo žaluje, ker so njemu tako blizu stoječi švedski agrarci pri volitvah zgubili na korist socialnim demokratom. Socialni demokrati, tako modruje ta list, imajo svoj uspeh pripisati zelo težkemu gospodarskemu položaju, ki je nastal na Švedskem zaradi vojne. Na Švedskem so že dolgo let na vladi socialni demokrati. Težave zaradi vojne so nastale pod socialno demokratično vlado. Razumljivo bi torej bilo, da bi bili volilci zapustili socialne demokrate in šli k agrarcem, ki so bili do poslednjega časa v opoziciji. — Ako švedski kmetje tega niso storili, ampak obratno, da so celo šli od agrarcev k socialnim demokratom, potem so to storili gotovo zaradi tega, ker je švedski kmet spoznal, da je samo socialna demokracija tista, ki ima program za rešitev kmeta in njegove bodočnosti. Socialnim demokratom torej ni bilo treba z demagogijo loviti volilcev, kajti oni so ves čas vladali v deželi in nosili odgovornost. — Ljudstvo je bilo z njimi tako zadovoljno, da je kljub težkim razmeram ponovno dalo glasove baš socialnim demokratom in to v tako veliki meri, da so ti sijajno zmagali ter dobili absolutno večino.

**Stalno se zaganja v demokracijo »Slovenec«.** Nekoč ta beseda pri njegovih voditeljih ni bila tako osovražena. Da je temu res tako, se »Slovenec« in z njim vred vsi neumni Tomaži lahko prepričajo, ako objavi deklaracijo Jugoslovanskega kluba v dunajskem parlamentu z dne 30. maja 1917. V njej je povdarjeno načelo demokracije, pa ne stanovščine.

**O gospodarskih reformah se je treba posvetovati.** Seja novosadskega združenja industrijcev, ki obsega industrije severnega dela dunavske banovine, je razpravljala o preorijentaciji gospodarske politike ter se izrekla odločno proti sklenitvi reform, ne da bi se prej zaslišale in sodelovale gospodarske organizacije.

**Kolektivna pogodba za knjižigoveško delavstvo je razširjena na vso Slovenijo.** S tem se bodo prilike v tej obrti, ki trpi radi prevelikega izučavanja vajencev (tudi po kaznilnicah), vsaj za zaposlene nekoliko izboljšale. Stariše pa je treba resno svariti pred tem, da bi dali svoje otroke v uk v knjižigovce.

**O spekulaciji in spekulanti ter nalogah konzumentov in kmetov.** Ravnatelj urada za zunanjo trgovino v Beogradu, dr. R. Bičanić, je objavil v »Gospodarski Slogi« članek o potrebi organizacije kmečkega naroda in potrošnikov, da se prepreči nevarnost, da bi nas karteli izrabljali: tako-le pravi: »Cene se dvigajo. Stoglavi zmag spekulacije je razpel svoja krila in se razgibal na vse strani. Porasle so cene kmečkim pridelkom, to je prav. Kmet je moral v poslednjih dvanajstih letih prodajati svoje

proizvode po zelo nizkih cenah. Toda poboljšanje cen so grabežljivi ljudje izkoristili, kot priliko, da obogatijo na tuj račun. Nikdar jim ni dosti. Lani je bila pšenica po din 165 in kmet je bil zadovoljen. Letos je bila določena na din 250, a spekulantom je bila še premajhna. Cena se ji je povišala na din 300, pa bi sedaj hoteli še več, zato čakajo s prodajo. A ljudstvu, ki mora da kupuje hrano, preti lakota. Toda tudi mi smo krivi. Takoj v začetku vojne so bili objavljeni zakoni proti dražinji. Oblasti so začele postopati, ali reči moramo: preblago in brez pravega uspeha. Ali priznati je treba tudi še nekaj drugega. Kaj je vreden zakon ako se zanj ne brigajo najprej oni, katerim je namenjen. Povejte, koliko nas je bilo, ki smo plačali nepravilno ceno in pri tem zabavljali? Ali smo javili spekulante oblastim? Danes niso težkoče samo v dražinji in previsokih cenah, še večje težkoče so v tem, ker blaga ni, ker so ga spekulanti poskrili in nekaj ga manjka, ker so si nekateri bogati nabavili zalogo. Poznan mi je slučaj v Dalmatinski Hrvatski, kjer je olje glavna življenjska potrebščina. Nekoliko posameznikov ima skritih v kletih po nekoliko hektolitrov olja, dočim ga v vseh hišah v dotičnem kraju ni mogoče zbrati 100 litrov. Naj bi taki pomislili, ali se ne bi moglo zgoditi, da bi se srd ljudstva obrnil proti njim. Nered je največje zlo. Zato je treba organizirati kmeta in potrošnike. Gospodarstveniki so ljudje, od katerih sposobnosti in poslovanja odvisi preskrba ljudstva z življenjskimi potrebščinami. Njihovo poslovanje ni zasebna zadeva in ne samo vprašanje njihovega zaslužka.

**Hrvati proti tujcem.** Hrvatska nacionalna sindikata (HRS in SHPN) vodita stalno boj proti tujim zaposlenim na Hrvaškem. Pravita, da je na Hrvaškem zaposlenih okoli 50.000 tujcev. Pravijo, da nove razmere v Evropi zahtevajo nove metode v reševanju socialnih problemov ter da današnji duh časa — kakor se poudarja splošno — ne pozna več uvidevnosti in sentimentalnosti. Vprašanje je, koga smatrajo Hrvati vse za tujca.

**Za 10.000 se je povečalo število osebja na železnicih,** ki so od l. 1930 za 600 km novih prog daljše. Zgrajenih je bilo v tem času tudi nad 600 postaj. Število lokomotiv je nazadnje bilo za 500, potniških vagonov je manj 800, tovornih pa kar 6000. Od tod motnje v prometu.

**Prva žena v prognanstvu.** Subotička policija je odpredala v Debar ob albanski meji na 30 dnevno prisilno bivanje trgovko Heleno Nemenev, ker ni hotela prodajati olja. Sodišče jo je pa obsodilo vrhu tega na din 50.000 globe in 2 meseca zapora. Do novega leta bo kaznen ravno odsedela.

**Pritožbe na državni svet.** Državni svet je odločil, da mora pritožnik na državni svet priložiti pritožbi upravni spis, ki ga izpodbija v originalu in prepisu. Spis je tisti, ki je bil stranki vročen, ne pa objavljen v službenih listih, in od dneva vročitve teče tudi rok za vložitev pritožbe. Ta spis je rešitev ministrstva. Izjema je samo takrat, če gre za ukaz. — V »Službenih Novinah« objavljene razsode torej ne morejo biti temelj pritožbi in ne dotični spis, ampak le spis, ki ga stranka prejme kot rešitev.

**Trgovanje s Španijo je mogoče samo proti plačilu v zlatu ali devizah,** torej ne več v protiplačilu za pomaranče.

**Gostovanje nemških oper v Zagrebu.** V letošnji sezoni bosta gostovali v Zagrebu dunajska in monakovska opera.

**V Ameriki ne vedo kam s pšenico.** V Kanadi, ki je angleški dominion v Severni Ameriki, kakor sploh v Ameriki imajo velike težave s prodajo pšenice in bombaža. Po statističnih podatkih imajo letos v začetku žitne sezone 273 milijonov bušljev pšenice na razpolago, dočim so jo imeli lani le 95 in predlanskim le 23. — Razen tega pa imajo še 27,7 milijonov bušljev v ameriških skladiščih in 7 milijonov na poti v Zedinjene države. — Tako ogromno so zaloge pšenice, Evropa pa naj strada. Z. k. t.

Zane Grey:

157

## Mož iz gozda

»Bo Rayner«, je rekel Las Vegas, »ta plavi mustang je vaš in smeli ga bodele zajahati — kakor hitro se bodele imenovali Mrs. Carmichael!«

Nikoli še ni govoril bolj nežno in rahlo, nikoli še ni Bo bolj ljubeznivo gledal. Roy je stal in zijal kakor od strele zadet. Helen se je na moč prizadevala, da je obvladala smeh. Velike oči Bo so strmele v ljubčka — se omračile in razširile. Nenadoma je pustila mustanga in stopila pred cowboyja, ki je na stopnicah na verando čakal.

»Menite to resno?« je vzkliknila.

»Seveda.«

»Phal Najbrž je to spet kak velik bluf«, je odvrnila. »Poljubilo se vam je spet uganjati burke. To je spet vaša — vaša prekleta predrznost!«

»Hala, Bo!« je začel Las Vegas očitačoče. »Vi veste prav dobro, da nisem goljuf in bahač. Še nikoli v svojem življenju nisem blufiral. To reč mislim čisto resno.«

Kljub temu se je po nemirnih potezah njegovega obraza moglo spoznati, da je le s težavo krotil svojo veselost.

Helen je spoznala, da je Bo cowboyja dobro presodila — da je njegov ultimatum bil le eden izmed njegovih trikov.

»Bluf je vsekakor; hočem videti vaše karte!« je izjavila Bo z rezkim glasom.

Las Vegas se je zdramil in se nenadno zavedel vseh posledic. Skušal je govoriti, a ona je bila v tem trenutku tako očarljiva, tako blede in tako plamenečih oči, da mu je glas odpovedal.

»Svojega Plav-Bo hočem zajahati danes popoldne«, je izjavilo dekle mirno in premišljeno.

Las Vegasu je ostalo še dovolj razuma, da je mogel dojeti smisel teh besed in bilo je videti, kakor da se bo na mestu sesedel.

»Dobro, vi lahko še danes napravite iz mene Mrs. Carmichael — takoj zdaj popoldne — še pred obedom... Idite, privedite pridigarja, ki naju bo poročil — in blagovolite se preurediti v dostojnega ženina — če ni bilo vse to le vaš bluf!«

Njeno ošabno zadržanje se je izpremenilo ob pogledu na Las Vegasa, ki se je zdel, kakor da se je pod težo njenih besed spremenil v kamenit kip. — Barva divjih rož se je razcvetela na njenem obrazu, hitro se je nagnila k njemu in ga poljubila, potem pa je ko blisk izginila v hišo. Njen smeh se je slišal na dvorišče, da je Heleni prijetno zagomazelo po žilah, tako globoko in čudovito je zvenel od njene svoje glave sestre, tako divje, razposajeno in polno radosti.

V tem trenutku se je Roy Beeman iznebil svoje otrplosti in je od veselja začel tako rjuti, da so se konji splašili. Helen se je smejala in jokala, vsevprek. Las Vegas Carmichael je nutil pogled za bogove. Poljub Bo je razvezal in razrešil v njem vse vezi. Nenadna resnica, nesporna, neznošna, blažena in očarujoča, ga je napravila skoraj blaznega.

»Bluf — karte videti — Plav-Bo danes popoldne zajahati!« je blebetal in neučakano iztegnil svoje

roke proti Helen. »Mrs. — Carmichael, še pred obedom — dostojni ženini!... Oh, spet sem pijan! Jaz — ki sem se zaklel, da ne bom nikdar več pil!«

»Ne, Tom, le srečni ste tako«, je rekla Helen.

Končno se je dal cowboy od nje in od Royja prepričati, da sprejme položaj kakršen je in ne zamudi ugodne priložnosti.

»Toda, Miss Helen — kaj le misli s tistim dostojnim ženinom?... Dostoj...? Ti ljubi Bog, saj imam v žepu niti fickle!«

»Ona misli s tem, da se kar najlepše oblečete in uredite«, ga je poučevala Helen.

»Od kod pa naj vzamem zdaj pridigarja?... V Show Down je štirideset milj... Ne bi se mogel pravčasno vrniti, če bi še tako podil konja... Roy, pridigarja moram na vsak način imeti... Gre mi za življenje ali smrt!«

»Ho, stari duže, če se pripraviš kakor mora biti, te pa jaz poročim z Bo«, je rekel Roy s hudomušnim rezanjem.

»Aha!« je vzkliknil Las Vegas, kakor da se mu je nekaj posvetilo v glavi in se mu vzbudilo nenadno upanje.

»Tom, saj sem jaz pridigar«, je rekel Roy že čisto resno. »Tega ti seveda nisi vedel. Lahko poročim tebe in Bo, tako dobro ko vsak drugi in še bolj trdno vaju bom zvezal, kakor večina drugih.«

Las Vegas je pograbil svojega prijatelja, kakor pograbi utopljenec za vejo.

»Roy, ali res lahko izvršite poroko — z mojim Svetim pismom — in po obredu moje cerkve?« je vprašala Helen in obraz ji je obsijalo upanje sreče.

## Iz Česke

# LJUBLJANA

**Zakaj ne preskrbovalni urad?** Profesor nam piše: »V »Slovencu« berem, da bo mestna občina ustanovila za siromašne sloje (med katere spadamo po svojih dohodkih v tej dragini tudi profesorji in učitelji) mestni »aprovizacijski« urad. Zakaj aprovizacijski, ko imamo za aprovizacijo lepo slovensko besedo: oskrba! ali preskrba z živili? Torej preskrbovalni urad naj se ustanovi in kolikor mogoče hitro in nam oskrbi živila po človeških cenah!

**Zračni napad v Ljubljani** kot vaja proti zračnim napadom se je pričel okoli 12. ure popoldan ter je trajal nad trideset ure. Disciplina Ljubljancanov je bila še precej vzorna. Le nekateri so jemali vajo za šalo, morda bolj kakor pri prejšnjih vajah.

## Stavka krojačev v Mariboru končana

Dne 26. septembra je bil končno dosežen sporazum med krojaškimi mojstri in pomočniki.

Določene so bile naslednje mezde: V 1. razredu za veliko delo din 390, za malo delo (telovnik in hlače) din 330, za šivanje v roko (pomožno delo) din 270; v 2. razredu znašajo mezd din 330, 270 in 250; v 3. razredu pa: din 270, 240 in 240.

Sklenjena ni bila kolektivna pogodba, ampak medzni sporazum za tri mesece.

Mezda din 240 je minimalna mezda po uredbi ministrskega sveta, ako bo banovina izdala višje minimalne mezde, se bo morala ta mezd tudi zvišati.

Stavka je trajala od ponedeljka dne 23. septembra.

## Razprava proti Halbärthu preložena

Dne 27. septembra je bila razpisana pred okrajnim sodiščem razprava proti tovarnarju unsja Halbärthu. Razprava se je vršila v odstopnosti obtoženca, ki je v prognanstvu v Starem trgu na Kolpi in je njegov zastopnik dr. Petrovič Ignac v obrambo navajal, da Halbärth ni niti uvoznik, niti predelovalec, niti prodajalec na debelo ter da je svojo obrt leta 1936 odjavil. Zaloge od takrat dalje ni več prodajal. Imel pa je namen, da bo trgovino zopet odprl, ko se bosta vrnila njegova dva sinova in prevzela trgovino. Zato ta zaloga ni bila namenjena prodaji po zvišani ceni, temveč le kot osnovna zaloga za novo trgovino. To zalogo pa je prijavil Halbärth tekom letošnjega leta pri davčni upravi in vojaštvu. V smislu uredbe pa bi H. moral prijaviti zalogo upravnemu oblastvu, ker je sploh vsako kopičenje blaga prepovedano. V svrhu izvedb teh dokazov in zaslišanja številnih prič je bila razprava preložena na ponedeljek, dne 10. t. m. ob 10. uri v sobi št. 27.

**Minimalna mezda in železničarji.** V Sloveniji je bila sedaj določena za delavce minimalna mezda, ki znaša na uro din 4 za vse delavce v privatnih podjetjih. Na železničarske ustanove pa se ta uredba oz. določila ne nanašajo, dasi prejemajo delavci in uslužbenci po veliki večini mezdo izpod gornjega zneska. Neobhodno potrebno bi bilo, da se nemudoma uredi tudi vprašanje povišanja prejemkov železniških delavcev, ki prav tako občutijo silno druginjo, kakor ostali sloji. Prizadeti železničarji kakor tudi poštni uslužbenci upravičeno pričakujejo rešitve tega vprašanja, ker vestno in pridno vršijo svoje delo v prid države.

**Krušno vprašanje.** V št. 108 »Delavske Politike« z dne 21. septembra se je oglasil nek pekovski mojster, ki pravi, da pekovski mojstri ne nasprotujejo odpravi nočnega dela v pekarnah, ako pa so med njimi in pekovskimi pomočniki razlike v vprašanju nočnega dela, potem samo zaradi konzumentov. Mojster trdi, da so bili predpretekli ponedeljek mojski izpostavljeni hudi kritiki konzumentov, ker so prodajali v soboto pečeni kruh v ponedeljek dopoldne. — Ta trditve ne drži. Imam informacije iz raznih pekarn in vem, da sploh ne bilo kritike, ako pa je kdo kje kaj godrnjal, potem so imeli mojstri dovolj tehten argument pri rokah: naredbo o prepovedi nočnega dela, ako se že niso hoteli sklicevati na svoj »nekdanji ideal«, ki so ga gojili tudi sami, ko so še kot pomočniki zahtevali odpravo nočnega dela. Tudi razmotrivanje o kruhu, njegovi starosti in užitnosti ni točno. Kruh iz sedanjih moke je, dokler je svež, skoro bi rekel neuporabno. Po mojem mora biti kruh pečen vsaj en, ako ne dva dni prej, predno ga dobi konzument. Pekovski mojster trdi, da postane kruh, ako je dva dni star kisel, ali pa v vročini tudi vlaknast. Z uporabo sedanjega kvasa in v toplih dneih se je to mogoče res komu zgodilo. Potem je pač treba spremeniti način kvašenja in obdelovanje testa. Ali so v pekarnah v prejšnjih časih rabili kvas za kruh? Ako se k domačemu kvasu pridene kupljen kvas, kruh ne bo niti kisel, niti vlaknast. Ne konzumenti, pekovski mojstri so proti odpravi nočnega dela, zato se res ni treba sklicevati na konzumente. Pekovski mojstri naj delajo tako, kot uredba določa in pripravijo test, ki ga je treba, pa bo vse v redu. Zavajanje bo utihnilo, pa tudi zavedni pekovski pomočniki bodo zadovoljni s to rešitvijo, ki jih je osvobodila suženjstva, nočnega garanta, ter odpravila kulturno sramoto 20. stoletja.

**Seno stane 100 kg din 90 do 100, otava di**

80.—

**Kaj pravite?** Te dni so nabili na občinski deski razglas mariborskega okrajnega sodišča o javni dražbi zaloge neke trgovine z gumi. Jevo mi izdelki. Kakor pove razglas, bodo med drugim prodali tudi 31 škateľj predmeta, ki vzbujajo jezo »Slovenca«. To naše opozorilo na smatra kot prispevek za svojo rubriko »Kaj pravite«, toda prosimo ga, naj se ne jezi n nas, kajti mi nismo tistega napisali, niti' podpisali in tudi ne odredili, da naj se nabije na občinski deski.

Na drugi licitaciji za oddajo obrtniških del naviljonu mariborske bolnišnice so prevzeli Škrinjer & Dolenc ključavničarska. Pavel Heričko keramična dela. A. Šprager električne inštalacije. M. Ussar inštalacije strelododov in tvrdka Weka tatečniška dela.

Že dva meseca na plačanem dopustu. — Delavstvo tvornice Doctor in drug dela se samo v eni zmeni, po dve zmeni, okrog 40 delavcev in delavk se nahaja vedno na dopustu, ki ga pa tvrdka polno plača. To je vse, kakor vredno zabeležiti. Delavstvo bo najbrž še nekaj časa na dopustu, predno bo prislo bombaž. Računa se, da bodo prve pošilke bombaža došle v Maribor v sredini oktobra.

**Česko politično predstavništvo v novih prostorih.** Minuli petek se je vršila prva seja novo imenovanega sedanjega češkega političnega predstavništva »Narodne zajednice«, ki šteje 65 članov. Doslej je imela »Narodna zajednica« kot nekaka naslednica češkega parlamenta svoje prostore v posloppu bivšega češkega parlamenta ob Vltavi. Ker pa je protektor von Neurath to poslopje letošnje poletje izročil Nemcem za nemško koncertno hišo, se je naselila »Narodna zajednica« v veliki dvorani trgovske zbornice v Prahi. Otvoritveni govor je imel predsednik Josef Nebesky.

**Polijska meja ostane naprej, ČTK** javlja, da bo v kratkem odpadla carinska meja med Protektoratom Česke in Nemčijo, toda češka krona ostane še naprej plačilno sredstvo v razmerju 1 marka za 10 kron. Napram inozemstvu bo Protektorat del nemškega carinskega ozemlja, toda policijska meja še ne bo odpadla. — Osebe, ki stanujejo v Protektoratu in one v Nemčiji, bodo mogle tudi v bodoče potovati v drugo ozemlje samo tedaj, če bodo imele propustnice.

Vedno težje življenje praških židov. Policijsko ravnanje je v svrhu ureditve stika med nežidovskimi in židovskimi prebivalstvom v Pragi odredilo, da smejo uporabljati v okrožju velike Prage židi samo dva hotela in sicer v Pragi II, prenočevalno podjetje Fiser in »Star«, v vseh drugih hotelih je židom prepovedan vstop, posebno še v one, ki jih obiskujejo tujci. Lastniki podjetij morajo to tudi zunaj in v notranjosti hiše na vidnem mestu označiti z nemško-českimi napisi, sicer se kaznujejo do 5000 kron ali z zaporom do 14 dni.

**Kazni radi draženja opeke,** Češka Protektoratna vlada je kaznovala F. Jungmanna, lastnika opekarnice na 15.000 kron, L. Češneka v Olomoucu kot prokurista opekarniške tvrdke na 15.000 kron, F. Kralja na 10.000 kron, F. Polašeka pri Olomoucu na 5000 kron, Z. Sonnenscheina v Olomoucu na 5000 kron, J. Černija v Pragi, zastopnika opekarniške tvrdke, na 5000 kron, vse radi draženja opeke.

## Boji v Indokini še trajajo

Pristanišče Hajfong so Japonci zasedli. Lu-ko Hanoj so Francozi izpraznili. Za vpad v Indokino so bile pripravljene štiri japonske divizije. — Boji še trajajo. Francoska vlada še upa na sporazum.

Kitajska vlada javlja, da je na meji Indokine vse pripravljeno za spopad. Železniška proga je razrušena in je v enem letu ne bo mogoče popraviti. — Novo predsedstvo kitajske vlade tvori 5 članov, parlament pa 90 izvoljenih in 200 imenovanih poslancev.

**Nemško vojno poročilo.** Dne 26. septembra so nemška letala napadla Southampton in bombardirala tovarno letadla Spitfire. V Liverpoolu so bombe zadele luko in eno ladjo. Angleška letala nad Nemčijo so bila v glavnem zavrnjena. Metala pa so bombe po Franciji, Belgiji in na Nizozemskem. Nemci so streljali na Dower. Ob škotski obali sta bili potopljeni dve angleški ladji. Ena podmornica je potopila ladjo z 8700 ton. — Nemške podmornice so potopile doslej 458 ladij s 2.120.000 tonami in minirale 35 odsekov. V septembru so potopile 351.000 ton ladij. Izgube podmornic niso velike. To je uspeh reorganizacije podmorniške službe pred 5. leti.

**Angleško vojno poročilo.** Ponoči na 27. septembra je bilo napadeno pristanišče Kiel in so letala metala bombe na »Scharnhorste«. Opaženi so bili požari in eksplozije. Letala so se vsa vrnila. Nad Anglijo je bilo dne 27. dopoldne zbitih 18 nemških in 8 angleških letal. — Dne 26. septembra je bilo zbitih samo nad Londonom 31 nemških letal v pol ure od strani angleških in poljskih letalcev. — Vrnilo se je 46 potnikov s »City of Benares«, ki so brodihi po morju 8 dni po torpediranju parnika, ki je vozil otroke. Rešilo jih je neko letalo.

Na Norveškem je nemška vlada odstavila kralja, razpustila narodno skupščino, prepovedala vse stranke, vzpostavila pa 14 članski državni svet, ki predstavlja neke vrste vlado. Zunanje zadeve si je pridržala zase. Nemški listi pozdravljajo vključitev norveškega naroda v nemški rajh.

Na Norveškem bodo dajali mlo šele po 1. oktobru po 100 gramov na teden in kavo po 125 gramov. (Tass).

Uredbo o podaljšanju delovnika v SSSR je rodila dobre rezultate. Produkcija železa in koksa je porasla v 3 mesecih za 1 odstotkov. Z uredbo je bila uveljavljena tudi prepoved samovoljnega zapuščanja dela, ki se je obnesla. (Tass).

**Smrtno kazen v vojni za špekulante so objavili na Bolgarskem.** V mirnem času pa kaznujejo špekulacijo z blagom v vrednosti na 500.000 levov s 15 let zavora, pod to vsoto pa do deset let zavora.

400 ameriških družb je imelo v letošnjem letu 2800 milijonov dolarjev dobička, t. j. za 5 odst. več kot leto dni poprej.

Boji v Mehiki proti generalu Almazarju s nadaljujejo, vendar so manjšega obsega. Četnega generala se udajajo, ker je predsednik Cardenas objavil pomilositev vseh, ki se predajo prostovoljno.

**Posebno plaketo za može, ki so odstranili bombo izpred katedrale sv. Pavla v Londonu**  
so izdelali v znak priznanja, ker so s tveganjem lastnega življenja preprečili, da 2 in pol metra visoka bomba, ki je bila 9 metrov globoko v zemlji ni eksplodirala in porušila cerkve.

500 vagonov pakiranih jabolk je dovolil Pr  
zad izvoziti v Nemčijo.

**„Delavska Politika“ ne dobiva nobenih subvencij, zato pa cvarnei naročnino takoi!**

## JESENICE

»Koliko je ura«, to so klici delavstva po naši tovarni od pondeljka naprej. Vsi se vprašujejo koliko je ura, mislijo pa na ono uro iz brzovlaka, ki je smuknila od lepe Francozije v žep odličnega udeleženca brezplačnega izleta v Beograd. O ta preklicana ura je vsi pokvarila. Reprezentanco, promenadni koncert na Terazijah in karijero novopečenemu tajniku. Morda bomo o aferi z uro še kaj na tancnejšem izvedeli.

**Zvočni kino Radio** predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri popoldan) vefilem »Marija Ilona« Paula Wessely v glavni vlogi. Krassen film iz revolucijskega leta 1848. Med dodatki tudi vojni tednik in domači kulturni film. — Sled »Pesem pustinja«.

## JAVORNIK

**Železniški upokoјenci čakajo na premog.** — Letos ne moremo dobiti režijskega premoga na železnici, dasi smo ga plačali že spomladi. Nato so nam meseca maja vrnili denar, češ, da trboveljskega premoga ni mogoče dobiti. Dne 18. julija smo bili pa pozvani, da lahko naročimo kočevskega premoga. Nismo si mnogo pomisljali in smo zopet položili denar. To da premoga ni in noče biti od nikoder. Ta mesec je bilo rečeno, da je zadnji termin za naročilo premoga in da kdor ga ta mesec ne naroči, ga letos sploh ne dobi. 50 nas je, ki čakamo na premog. Jaz sem položil na postajni blagajni nad din 300, drugi seveda tudi. Rečeno, da je treba tako dolgo čakati na blago, ki je že davno plačano.

## LAŠKO

**Zakaj morajo delavci pivovarne zapuščati delo?** Skoro vsak dan slišimo od delavcev laške pivovarne bridke pritožbe o postopanju z delavci. Tako je pred kratkim zapustilo delo kar 6 delavcev. Svoj čas smo poročali o psovkah, ki so jih deležni delavci, katere so večasih zmerja s fakini in sličnimi pridevki. Druga slabost podjetja je v tem, da se še danes ni nabavilo za delavce gumijastih škornjev, predpasnikov ter so dnevno premočeni d. kosti. Dalje zahtevajo od par delavcev prekomerno storitev. Dva delavca sama morata dnevno oprati 400 sodečkov zunaj in znotraj, murzlo in vročo vodo ter jih po dvakrat prenašati v druge oddelke in jih še točno uvrstiti odnosno zložiti. Umevno je, da delavca s strašnim naporom komaj zmagujeta delo, a ne ki gospod še poleg tega strašno kriči nad delavci. Posebno trpe delavci pri pralnem in brizgalnem aparatu, ker nimajo nobenih zaščitnih oblačil, da se jih loteva revmatizem. O nevarnem polnilnem stroju smo že poročali, kljub temu pa še vedno kršijo nad delavcem, če s pazljivostjo dela počasneje, da ga stroj ne ranijo. Baš radi tega zapuščajo delavci delo. Inspekcijo dela prosimo, da napravi revizijo. — Delavci.

Dr. Avgust Reisman:

## Viktor Mihajlovič Zalar

V Ljubljani je v sredo, dne 25. septembra t. l. umrl tajnik ljubljanske univerze, Viktor Mihajlovič Zalar v 58. letu.

Viktor Zalar spada med mlado generacijo, ki je že kakih 10 let pred vojno začela z vso resnostjo in neprecenljivo nesebičnostjo s prosvetnim delom med širokimi sloji slovenskega naroda ter pravilnim rušenjem sužejnskih vezi, v katerih je živel naš narod stoletja. Viktor Zalar je bil med najpridnejšimi delavci pokreta narodno-radikalnega dijaštva, ki je verno izpolnjeval program, vsako besedo prenašal tudi v dejanje in se ves žrtvoval visokim ciljem bodočnosti, tako da je pri tem popolnoma pozabil samega sebe in končno vsled intenzivnega dela za javno korist, za dvig ljudske prosvete moral zanemariti svoj visokošolski studij.

Po končani maturi na ljubljanski gimnaziji je odšel na češko univerzo v Pragi in je tam takoj vstopil v vrste zavednih in treznih čeških študentov »Masarykovcev« ter vzpostavil čim ožje stike med slovenskimi in češkimi dijakmi. Sam se je tudi takoj naučil temeljito češčine in je bil eden izmed redkih slovenskih inteligentov, ki je popolnoma obvladal češčino v govoru in pisavi. Njegovo neumorno in iniciativno delo so znali takoj ceniti v krogih češkega visokošolskega dijaštva in so ga izvolili v odbor »Zveze slovenskega dijaštva v Pragi«, kjer je začelo njegovo pravo ustvarjalno delo. Organiziral je tečaje slovenskega jezika, predavanja v slovenskem akademskem društvu »Adrija«, predvsem pa velike izlete češkega naprednega dijaštva na kongrese narodno radikalnega dijaštva v Ljubljani, L. 1909. je popeljal veliko skupino slovenskih abiturientov na Češko, kjer sta jim pripravila z njegovim najožjim češkim prijateljem, redaktorjem J. K. Strakatyjem sijajne sprejeme, pogostitve, pa tudi obiske številnih čeških zavodov in zgodovinskih spomenikov, tako da so udeleženci še danes vsi navdušeni nad tistimi krasnimi dnevi med češkimi brati.

Skupno z njegovim drugim velikim prijateljem dr. Ivanom Lahom je stopil V. Zalar v Pragi tudi v krog »Svobodne misli«, ki so jo dejansko skoro iz lastnih sredstev izdajali slovenski visokošolci ob najožjem sodelovanju Čehov. Kakor v Pragi v društvenem ognjišču slovenskih in čeških dijakov, je bil Zalar med počitnicami tudi doma v Ljubljani prvi med resničnimi delavci v slovenskem akademskem ferijalnem društvu »Prosveta«, ki je imela svoje prostore v »Mestnem domu« ter je s tolikim uspehom prodrila z idejo ustanavljanja javnih ljudskih knjižnic. Osebo je pomagal prenašati knjižnice celo med koroške Slovence. — Pod vtisom teh, od dijakov ustanovljenih ljudskih knjižnic, so se začele po trdih bojih presnavljati tudi knjižnice »Narodnih čitalnic« v javne, tako da so bile dostopne vsakomur, na primer celo v Kranju, Celju, Mariboru in drugod.

Glavno Zalarjevo delo pa je bilo življenje med mladino. Pod okriljem duševnega dela visokošolskega narodno radikalnega dijaštva, ki je bilo menda v zgodovini slovenskega dijaštva tedaj na višku, se je preko noči revolucionarno razgibalo tudi srednješolsko dijaštvo, tako da je imelo po vseh mestih na gimnazijah v Ljubljani, Novem mestu, Kranju, Celju, Mariboru in na Primorskem prav do najnižjih razredov svoje organizacije, po nekod že celo vsak razred svojo knjižnico in ni ga bilo količkej zavednega dijaka, ki ne bi bil naročen na takratno dijaško glasilo »Omladina«. Zalar pa je bil nekaj oče tega mladinskega gibanja. Prihajal je med nas mesec za mesecem, predaval je in prenašal med mladino Masarykove ideje in nas učil realnega, smotrnega dela po vzorcu češkega naroda. S svojo neodoljivo osebno ljubeznivostjo je ustvarjal med nami nerazrušljive prijateljske vezi in dvomim, da ima še kdo med Slovenci toliko prijateljev iz

mladih letih, kot jih je imel Viktor Zalar. Nesteti se imajo ravno njemu zahvaliti, da so se odločili za študij v Pragi in preživeli na ta način res nekaj lepih, nepozabnih let globokega kulturnega življenja.

Poleg tega je navajal dijaštvo na učenje rusčine in bil tudi sam ves doma v krogu takratnih učencev rusčine v hiši dr. Jenkove družine. Zato si je že tudi tedaj po ruskem vzgledu nadel poleg svojega krstnega imena še očetovega, po ruskem »Mihajlovič« in se je večinoma tudi samo s tem imenom podpisoval med ožjimi znanci.

Iz svojega delovanja pri »Svobodni misli« je izvajal tudi takoj konsekvence in postal brezkonfesionalen.

V svojem neumornem delu je prevajal iz češke književnosti in je že leta 1911. prevedel znani Macharjev roman »Rim« in lstelega leta priredil za naše odre igro Václava Štecha »Malomestne tradicije«. Leta 1912. je prevedel v »Mladi Jugoslaviji« Josefa Pelišeka »Epizodo« in še po prevratu leta 1920. Jiraskovo »Filozofsko zgodbo«, Zd. Zahofa »Spol, ljubezen in materinstvo«, J. Macharja »Barbare«, in Macharjev »Strup iz Judeje«.

Ko so dogradili v Tivoliju »Švicarijo«, se je med drugimi slovenskimi samci in bohemii preselil tja tudi V. M. Zalar in živel tam v najlepšem prijateljstvu s prijateljem Ivanom Cankarjem, Vladimirjem Levstikom in Miho Čopom. Tja je tudi mene parkrat povabil in me vpeljal v družbo Cankarja in Levstika.

Tudi v naše delavsko socialistično življenje je posegel Viktor Zalar že pred vojno. Bil je dober znanec s. Etbina Kristana in ta ga je menda leta 1909. poslal kot brezposelnega v Hrastnik, da je vodil tamošnje Konzumno društvo. O velikonočnih počitnicah sem ga na potu domov tam obiskal in sva v njegovi skromni sobici južinala pri celi velikonočni šunki. Tisti vrtec pred Konzumom je ves zasadiš z vrtnicami. To svojo ljubezen do cvetlic je ohranil do zadnjega; vse njegovo stanovanje je bilo polno cvetlic, kakor tudi slovenskih starožitnosti in menda sem ga še lani enkrat srečal s krasno rožo, ki si jo je nesel domov, da jo fotografira.

Dva ali trikrat se je pred vojno pripeljal tudi na moj dom k Sv. Jakobu v Slovenskih goricah, kjer sva uživala na zeleni trati vrh vinograda zlate barve, ki so se prelivalo preko rumenih trt in zlatordečega lukovega gozda. Enkrat mi je prinesel Cankarjevo darilo, prvi odtis knjige »Aleš iz Razora« in sva jo potem vsrkavala ob zorečem grozdju.

Leta 1914 je bil urednik revolucionarnega mladinskega lista »Glas mladosti«, ki je začel izhajati v Kamniku, a je bil kmalu potem aretiran in z ostalo dijaško mladino, s katero se je še neprestano družil, postavljen pred sodišče. Odgnali so ga v koncentracijska taborišča Oberholabrunna in Mittergrabena, kjer je bival z dr. Lahom, Vladimirjem Levstikom in urednikom R. Pustoslemškom, odkoder mi je stalno pošiljal cenzurirane dopisnice in pisma, pa tudi slike, kako je tej družbi kuhal. Ko se ga leta 1917 končno izpustili, se je preselil v Prago in se je preko češke zemlje končno zopet vrnil v domovino, me je obiskal v Slovenski Bistrici in na Zgornji Poljskavi.

Le njegovi prirojeni skromnosti je pripisati, da se je po prevratu, po osvobojevanju našega naroda, umaknil v ozadje, nad marsičem razočaran, čeprav bi moral stati po svojih zaslugah za osvobodilno delo na prvih mestih. Ostal je naprej med mladino. Njegove simpatije pa so bile tudi na vse črte na strani delavskih borb. Za uveljavljanje socialne pravice in enakopravnosti.

V zgodovini naših zaslužnih mož zasluži najvidnejše mesto in upam, da vsaj v tem ne bomo pokazali sicer že tako prirojene nevhvalečnosti napram njegovi veliki, a tako skromni duši.

tirano, če bodočemu rodu izpolnimo to željo. Pri težkem in odgovornem delu želimo gradbenemu odboru, sestavljenemu iz najuglednejših članov občinskega in šolskega odbora, mnogo sreče in uspeha.

### STUDENCI PRI MARIBORU

Društvo gojiteljev malih živali nam z ozirom na vest, »Novo društvo«, ki je bila objavljena v številu 102 z dne 5. septembra t. l., da so se obiskovalci društvene prireditve dne 31. avgusta t. l. že okrog 12. ure po noči mirno razšli in torej niso mogli delati nemirov v zgodnjih jutranjih urah. (Op. uredništva: Ker ne maramo delati nikomur krivice, radi prinašamo gornje obvestilo, povzročitelji nemirov so bili res povsem drugi ponočnjaki, ki jih v Studencih ne primanjkuje in z objavo dotične vesti tudi ni bilo mišljeno društvo, ampak je dopisnik le namignil na neke male živalice, krote bi jim rekli, ki so tisto noč delale hrup.)

### SLADKI VRH

Težka nesreča vzornega sodruga. V sladkogorski tovarni papirja in lepenke se je težko ponesrečil predelavec in predsednik podružnice SDSJ, s. Ivan Muster. — S. Muster je s svojo skupino delavcev vozil splav po tovarniškem kanalu. Pri krmarjenju splava je prišel po nesrečnem naključju med tramovje v vodi stoječega opornika žične železnice. Pri tem mu je raztegnilo kite na rami, da mu je izskočila kost in istočasno mu je zlomilo tudi več reber. Težko poškodovanemu sodrugu so prihiteli na pomoč ostali delavci in ga rešili. Poškodbe pa so tako hudega značaja, da bo moral s. Muster dolgo časa ostati v bolnišnici oskrbi. Vrlemu sodrugu s katerim vsi sočustvujemo, želimo, da bi čim prej in temeljito ozdravil.

**Pridobivajte našemu listu nova naročnike!**

## Angleži so odpoklicali brodovje izpred Dakarja

»General de Gaulle noče prelivati francoske krvi.«

Pred par dnevi je priplulo v Dakar v Senegaliji, ki leži v zapadni Afriki, več edinic angleškega bojnega brodovja in prevoznih ladij, na katerih so se nahajali pod poveljstvom francoskega generala de Gaullea francoski vojaki. De Gaullea so pozvali njegovi pristaši da naj pride in prevzame posle kolonialne vlade, ki se nahaja v rokah pristašev francoske vlade v Vichju.

General de Gaulle je poskušal izkrcanje s pomočjo parlamentarcev, toda oblastniki v Dakaru so ukazali streljati na parlamentarce, ki so se vozili v pristanišče s francosko in belo zastavo. Istočasno so napadli angleško mornarico s topovskimi strelji in letali.

Angleško uradno poročilo pravi, da je bilo v sporazumu z de Gaullejem dogovorjeno, da bo angleško brodovje streljalo samo v slučaju, ako bo napadeno, torej v lastno obrambo. Ker so iz Dakarja začeli streljati na ladje, tako z obalskimi kot tudi z ladijskimi topovi s tamkaj zasidranih francoskih ladij, so angleške ladje odgovorile s strelji. Dve francoski podmornici, ki sta skušali izpluti iz luke in izstreliti torpede proti vojnim ladjam, sta bili posvarjeni in nato s topovskimi strelji potopljene. Moštvo ene podmornice so rešile angleške ladje. Med streljanjem sta bili zadeti tudi dve angleški vojni ladji, vendar ne resno poškodovani in sta mogli odpluti. Sestreljeni sta bili dve angleški letali in eno francosko.

### Poskus sestaviti francosko vlado v kolonijah.

Namen izkrcanja de Gaullea v Senegaliji je bil, da se tamkaj sestavi vlada svobodne Francoske, zato je ver-

jetno, da se bo taka vlada sestavila v eni izmed kolonij, ki so že prestopile na stran generala de Gaulleja.

### Angleško javno mnenje in dogodki pred Dakarjem

Angleški listi pišejo da je akcija generala de Gaulleja pred Dakarjem bila zgrešena ker se je preveč zanašal na pomoč svojih pristašev. Nanj tudi pada odgovornost za neuspeh akcije. V bodoče se ne sme podvzemati nobenih akcij ki bi utegnile škodovati prestižu Anglije.

### Francoske bombe na Gibraltar

### Kot odgovor na dogodke pred Dakarjem

so francoska letala iz Maroka metala bombe na Gibraltar dva dni zaporedoma. V zadnji akciji, dne 26. septembra, je bilo udeleženih okrog 100 letal, ki so vrgla 300 bomb. Po angleškem poročilu so bombe padle na skale. Zadetih pa je bilo tudi nekaj hiš v mestu in je bilo več oseb ranjenih, nekaj pa ubitih ter ena manjša trgovska ladja potopljena.

### Turčija in Sirija

Sirija leži med Turčijo in Palestino. Mandat nad njo izvršuje Francija. Turški listi opozarjajo na to, da se mude v Siriji zastopniki Italije in Nemčije, kot mandatari komisije za premirje in da obstoja namen vključiti Sirijo v italijansko in nemško interesno področje še v teku sedanje vojne. Turčija pravi, da ne bo dopustila nobenih sprememb v Siriji, ki bi bile v njeno škodo, ali naperjene proti njej.

## Delavski pravni svetovalec

### Orožne vaje — prekinjeno delo (Rečica ob Savinji)

Vprašanje: Že več let delam na žagi pri enem in istem gospodarju. Vsako zimo za kratek čas prenehamo z delom, ker gospodarju zmanjka lesa, včasih pa ne moremo zagati, ker zamrzne voda. Tudi letošnjo zimo smo približno dva meseca prenehali z delom. Službe pa mi gospodar v teh letih nikdar ni odpovedal. Letos sem bil mesec dni na orožnih vajah. Ali imam pravico do plače za čas orožnih vaj? Z naročnino sem sicer nekoliko v zaostanku, prosim pa, da mi vseeno odgovorite, ker sem z ozirom na številno rodno prišel sedaj v stisko, pa bom v kratkem poslal ves zaostanek, ker brez »Delavske Politike« posebno v teh težavnih časih tudi nečem biti.

Odgovor: Ker Vam gospodar službe nikoli ni odpovedal, je Vaše službeno razmerje trajalo z ozirom na večletno službovanje vsekakor že celo leto dni pred Vašimi letošnjimi orožnimi vajami. Zato Vam mora gospodar tudi plačati ves zaslužek ob orožnih vajah za 4 tedne. Če niste delali na primer radi pomanjkanja lesa, bi Vam moral gospodar v smislu ša 220 obrtnega zakona celo tudi za ta čas plačati ves zaslužek, kakor da bi delali, ker niste mogli opravljati službe radi razmer, ki jih je zakrivil službodajalec. — Glede naročnine »Delavske Politike« Vas pa že moramo opozoriti, da je draginja tudi nas pritisnila in si lahko sami predstavljate, s kakimi težavami se kljub temu izdajamo ta delavski časopis za din 10 mesečno trikrat na teden, ko smo imeli že poprej težave pri dvakratnem izdajanju. Naš list se vzdržuje samo z naročnino delavcev, ki so seve dandanes precej enako v težavah, kakor Vi. Svetovalec je pa še posebna nagrada za plačujoče naročnike. Napravili smo vendarle izjemo od našega pravila, da odgovarjamo samo plačujočim naroč-

### ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Kopalke, nogavice, pletenine, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Oblekce, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potreščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

## Izletniki, pozor!

Najugodnejše se kupuje provijant v specialni delikatesni trgovini

**PERKO**

Maribor, Dvořakova 14, v palači dr. Sedaja

### SELNICA OB DRAVI

Nova selniška šola. Kmalu bo obletnica odkar je zapela lopata in so pričeli kopati temelj novi dvonadstropni selniški šoli. Ob letu stoji sredi travnika visoka stavba, čije bele stene in rdeča streha, liki našemu nageljčku, ponosno gleda preko ponižnih vaških hiš in dreves, daleč čez poljane. Doslej je izvršeno glavno zidarsko delo, napeljava elektrike in vodovodnih cevi. Odgovorni činitelji so se odločili, da izkopljejo globok studenec, ker se ne dajejo podtalne vode. Prvotni načrt zgraditi studenec v sami šolski stavbi je odpadel, ker ima greznica prodasto dno ter bo sečnica pronicala v dolžnje plasti. Skromno naše mnenje je: bolje bi bilo napraviti betonske jame in greznico izpraznjevati. Saj gnoj je zlato kmečkega človeka in ni prav take zaklade uničevati. Upajmo, da pronikajoča sečnica ne bo prišla do nekaj desetnih metrov oddaljenega mesta, kjer so baš pričeli kopati izredno globok studenec. Ako uspe, bo dovolj vode za šolo, t. j. za petstoglavno učečo se mladino in za vso vas. Vodo bo dvigala črpalka na elektromotor iz globine okrog 40 m ter jo dovajala v rezervoar, ki bo precej daleč na bližnjem hribu. V interesu kraja je, da voda služi vasi tudi ob nesreči, kadar rdeči petelin zapoje svojo grozno pesem. Vodnjak gradi trdvrka V. Krajnc. Selnica sama željno pričakuje dne, ko bo mesto nehihigijene potočnice dobila pitno vodo. Dosedanji gradbeni izdatki znašajo preko dva milijona dinarjev. Ostane še nabava notranjega inventarja ter pečarska, steklarska in podobna dela. Tričetr milijona dinarjev bo menda dovolj za dovršitev stavbe, da bo lahko v nji prišel pouk. Škoda, da šola nima dvorane. Klet, ki še ni dograjena, bi se dala z malimi stroški preurediti v prav lično šolsko dvorano. Samo 10 jurčkov je treba in šola, deca in kraj bi dobili prepotrebno gledališče in slavnostno dvorano. Revna deca bi imela v šoli v zimskem času obedovalnico. Upajmo, da ni pre-

nikom, ker ste že več let redno plačevali in upamo, da boste sedaj takoj poravnali zaostanek.

### Rubež tujih stvari (Mežica)

Vprašanje: Trgovec, pri katerem sem včasih nakupoval, je zarubil prašiča, ki je last mojega sina. S trgovcem sva se že po končani pravdi dogovorila, da mu bom plačeval dolgovani znesek v obrokih vsak mesec po din 100. Te obroke sem vedno v redu plačeval in vendar me sedaj rubi. Ali je upravičen k rubežu in ali je smel zarubiti prašiča?

Odgovor: Rubiti je mogoče le tistega, ki dolguje in sicer le tiste predmete, ki so last dolžnika. Ako kdo zarubi tujo stvar, ima lastnik te stvari pravico vložiti takozvano izločitveno tožbo, s katero toži onega, ki je predlagal rubež. Vaš sin naj gre na uradni dan, vsekakor pa predno bi sodišče prašiča prodalo, na sodišče in tamkaj vložil navedeno tožbo. — Ker sta se s trgovcem že po končani pravdi poravnala in Vam je ta dovolil plačilo zneska v obrokih, katere ste do sedaj še vedno v redu plačali, trgovec ne bi smel zahtevati rubeži. Tudi Vi pojdite na uradni dan na sodišče in vložite proti trgovcu tožbo, s katero zahtevajte, da se izreče izvršba za nedopustno.

### Zvočni kino Pobrežje

28. in 29. septembra

„TAJNI ZNAK LB 17“

Za vse žene in dekleta! Zakaj kupujete drage kuharske knjige, ko pa dobite za din 10.— zbirko preizkušenih receptov, ki jih je spisala poklicna kuharica po dolgoletnih izkušnjah? Razne juhe, navadne in pikantne omake, od navadne pečenke do najfinejše mesne specialitete, od navadne močnate jedi do najfinejše torte, razno pecivo za vse prilike, razne likerije in razne barske pijače ter tuje specialitete lahko skuha po tej knjigi okusno vsaka žena in dekle. To vam jamči pisateljica knjige, ki je kuhala v prvovrstnih restavracijah in hotelih in ki je prebrodila že pol sveta. Kuhajte po teh receptih in vaša družina bo z vašo kuhinjo zadovoljna. Nakazite din 10.— na račun poštne hranilnice št. 14.259 ali pa pošljite v znamkah na spodnji naslov in pošljemo vam knjižico poštne prostot. J. E. knjižna centrala Ljubljana, Dvořakova 8.